ALUEELLINEN

YLEISSIVISTÄVÄN KOULUTUKSEN

GLOBAALIKASVATUSSUUNNITELMA

VUOSILLE 2022 - 2024

19.4.2022

Sisällys

1. Johdanto..... 3

2. Toimintaympäristö 4

3. Visio 4

4. Maailmankansalaisen tulevaisuustaidot 5

5. Kansainvälisyyden tasot 7

6. Tavoitteet..... 8

7. Toiminta 9

8. Organisaatio..... 9

9. Viestintä ja yhteistyö..... 10

10. Arviointi, seuranta ja kehittäminen..... 10

Liite 1 11

Globaalikasvatuksen yhteistyökumppaneita 11

Alueellinen yleissivistävän koulutuksen globaalikasvatussuunnitelma

1. Johdanto

Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmien arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri edellyttävät yksiköiltä monipuolista ja monitasoista globaali -ja kansainvälisyyskasvatusta.

Tampereen toiminta-alueen paikallisten opetussuunnitelmien toimeenpanoa tukevan alueellisen globaalikasvatuksen suunnitelman tarkoituksena on vahvistaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen globaalikasvatusta luontevana osana oppimista, yksikön arkea ja toimintakulttuuria. Toiminta-alueeseen kuuluvat Tampere, Orivesi, Ylöjärvi, Kangasala, Nokia, Lempäälä, Pirkkala, Vesilahti, Hämeenkyrö ja Urjala. Tavoitteena on jakaa osaamista ja hyviä käytäntöjä sekä vahvistaa interkulttuurista osaamista ja tulevaisuustaitojen kehittymistä toiminta-alueen yksiköissä. Lisäksi kannustetaan kouluja ja päiväkoteja osallistumaan niin lähi- kuin etäyhteyksin erilaisiin hankkeisiin ja oppimisprojekteihin sekä tuetaan opettajien verkostoitumista ja täydennyskoulutusta.

”Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestävälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti.”
Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet s. 16

“Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan ymmärrystä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan ja ohjaa häntä toimimaan kestävän elämäntavan hyväksi tavoitteellisesti, tietoperustaisesti ja monipuolisessa yhteistyössä. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.”
Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019 s.58

2. Toimintaympäristö

Toiminta-alueen kunnat sekä kuntien päiväkodit ja koulut ovat erilaisia: yksiköt ovat erikokoisia ja toisissa yksiköissä on enemmän eri kieli- kulttuuritaustaisia lapsia ja nuoria kuin toisissa. On siis yksiköitä, joissa kulttuurinen moninaisuus ja kansainvälisyys ovat enemmän osa arkipäivää kuin toisissa. Kaikissa yksiköissä globaalikasvatus näkyy oppituntien lisäksi esimerkiksi monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa, teemapäivissä ja -viikoissa, hankkeissa (esim. Erasmus+ ja eTwinning) ja oppilasvaihdossa.

Perusopetuksen opetussuunnitelma edellyttää, että ”oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tvt:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa” (s. 21). Samoin lukion opetussuunnitelman perusteet kehottavat ohjaamaan opiskelijoita toimimaan Agenda 2030 -tavoitteiden mukaisesti. Tampereen toiminta-alueen koulujen käytössä olevat virtuaaliset oppimisympäristöt tarjoavat hyvät mahdollisuudet lasten ja nuorten kansainväliselle yhteistyölle ja yhdessä oppimiselle. eTwinning-portaalin kautta opettajien on mahdollista verkostoitua ja löytää kumppanikouluja ja -luokkia eri puolilta Eurooppaa, myös EU-alueen ulkopuolelta.

“Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa.”
Perusopetuksen opetussuunitelman perusteet s. 243

“Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijaa ohjataan toimimaan verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.”
Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019 s.21

3. Visio

Yksiköiden toimintakulttuuri tukee lasten ja nuorten kasvua kohti kestävää ja yhdenvertaista tapaa elää. Oppilaat ja opettajat verkostoituvat kansainvälisesti ja oppivat yhdessä yli rajojen. Kulttuurinen moninaisuus on osa heidän arkeaan, ja koulun toiminnassa ohjataan aktiiviseen kansalaisuuteen muuttuvassa maailmassa. Lapsista ja nuorista kasvaa globaalin vastuunsa tuntevia ja kantavia maailmankansalaisia.

4. Maailmankansalaisen tulevaisuustaidot

4.1 Maailmankansalaisen identiteetti

Maailmankansalaisen identiteetti tarkoittaa ihmisen ymmärrystä itsestään kansainvälisenä ja globaalisti merkityksellisenä yksilönä.

4.2 Maailmankansalaisen etiikka

Eettinen elämänasenne on osa maailmankansalaisen identiteettiä ja se muodostaa perustan ja lähtökohdan kaikille maailmankansalaisen taidoille. Eettisyys lähtee liikkeelle erilaisten ihmisten kulttuuriin ja arkeen tutustumisesta. Se on muiden huomioon ottamista, vastuuta maailman tulevaisuudesta ja heikompien auttamista.

Suomessa opetussuunnitelman arvopohjana ovat ihmisoikeudet, yhdenvertaisuus, demokratia, luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön vaaliminen sekä kulttuurisen moninaisuuden arvostaminen.

4.3. Interkulttuurinen osaaminen

Interkulttuurisuuden lähtökohta on näkemys ihmisten yhdenvertaisuudesta ja yhteisistä arvoista. Interkulttuurisuus perustuu oman ja vieraiden kulttuurien kohtaamiseen, ymmärtämiseen ja kunnioittamiseen. Oman maailmankuvan laajentaminen on merkittävä osa interkulttuurisuuden kehittymistä.

Maailmankansalaiselle vuorovaikutus muiden kanssa sekä kulttuuriseen moninaisuuteen tutustuminen ja sen arvostaminen ovat ensiarvoisen tärkeitä taitoja. Kansainvälisyyden vahvistaminen lisää interkulttuurisia kohtaamisia.

Kulttuurien moninaisuuteen ja sen arvostukseen liittyvät yhteisöjen ja yksilöiden monikielisyys. Kaikessa opetuksessa ja oppimisessa tulee ottaa huomioon kieli- ja kulttuuritietoisuus.

Interkulttuurisuuden lähtökohta on näkemys ihmisten yhdenvertaisuudesta ja yhteisistä arvoista. Interkulttuurisuus perustuu oman ja vieraiden kulttuurien kohtaamiseen, ymmärtämiseen ja kunnioittamiseen. Oman maailmankuvan laajentaminen on merkittävä osa interkulttuurisuuden kehittymistä.

4.4 Kestävä elämäntapa

Nykyaikana kestävän kehityksen merkitys korostuu ja kasvaa jatkuvasti. Kestävä elämäntapa on sekä eettisesti että elinympäristön kehittämisen kannalta tärkeää.

Maailmankansalainen arvostaa luonnon monimuotoisuutta ja ajattelee arkielämän valintojaan ja toimintaansa myös toisten kannalta. Maailmankansalainen tuntee vastuunsa maapallosta ja sitoutuu kestäviin valintoihin, kohtuulliseen kulutukseen sekä säästämään maapallon energia- ja luonnonvaroja.

4.5 Yhteiskunnallinen osaaminen

Voidakseen tarkastella elämää eri kulttuurisissa olosuhteissa yksilön tulee ymmärtää ja tuntea yhteiskunnan peruskäsitteet ja -periaatteet. Maailmankansalainen havaitsee kansainvälisiä ja globaaleja vaikutteita myös omassa lähiympäristössään.

Yhteiskunnallinen osaaminen auttaa ymmärtämään yhteiskunnallisia prosesseja ja mahdollistaa siten asioihin vaikuttamisen ja päätöksentekoon osallistumisen. Maailmankansalaisen käsitys demokratiasta, oikeudenmukaisuudesta, yhdenvertaisuudesta sekä kansalaisten oikeuksista ja vastuusta auttaa häntä näkemään ja ymmärtämään eri kulttuurien ja yhteiskunnallisten järjestelmien eroavaisuuksia. Maailmankansalainen tukee kaikkien osallisuutta ja ottaa toiminnassaan huomioon heikommassa asemassa olevat myös omassa lähiympäristössään. Hän ymmärtää, että tulevaisuuksia on monia ja niiden eteen jokaisen tulee toimia, tässä ja nyt.

4.6 Globaali vastuu

YK:n Kestävän kehityksen tavoitteet 2030 kuvastavat kaikkien maailman maiden yhteistä tahtoa ja globaalia vastuuta kaikkein köyhimmistä ja heikoimmassa asemassa elävistä. 17 tavoitteesta ensimmäisinä ovat nälän ja köyhyyden poistaminen sekä hyvinvoinnin että laadukkaan koulutuksen takaaminen kaikille.

Tavoitteena on vahvistaa globaalia kumppanuutta. Valtioiden, yksityissektorin ja kansalaisyhteiskunnan yhteistyö ja yhteiset päämäärät ja arvot ovat edellytyksiä kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Globaali vastuu rakentuu keskinäiselle kunnioitukselle sekä vastavuoroisuudelle. Arvostamme toisiamme ja opimme toisiltamme.

4.7 Talousosaaminen

Globaalin talouden mekanismien, kytkentöjen ja riippuvuussuhteiden ymmärtäminen on tärkeä osa maailmankansalaisen osaamista. Maailmankansalaisen on tärkeää osata tehdä kuluttajana eettisiä valintoja. Hän tiedostaa, millaisia eettisiä ja kestävän kehityksen kannalta olennaisia näkökohtia on otettava huomioon. Hän tunnistaa tuotteita, joiden valmistuksessa on turmeltu luontoa tai käytetty lapsityövoimaa. Työolosuhteiden ja talouskasvun tulee olla sekä ihmisten että ympäristön kannalta kestävällä pohjalla.

5. Kansainvälisyyden tasot

5.1 Kansainvälisyys asenteina, uskalluksena, ymmärryksenä

- kansainvälisyys ja globaalikasvatus koskevat kaikkia opetuksen piirissä olevia lapsia ja nuoria varhaiskasvatuksesta lukioon sekä kasvatus- ja opetushenkilöstöä
- maailmankansalaiseksi kasvaminen kuuluu kiinteänä osana kasvatuksen ja opetuksen sisältöihin ja toimintakulttuuriin
- Kestävät arvot sekä toisten ihmisten ja kulttuurien avoin kohtaaminen ovat koulun toimintakulttuurin perusta kaikissa oppiaineissa (ekososiaalinen sivistys)

5.2 Kotikansainvälisyys

- oman toimipisteen kulttuurinen moninaisuus
- omat sekä työyhteisön kokemukset ja kontaktit, verkostot, vierailijat, ympärillä olevat kansainväliset yhteistyötahot: paikalliset yritykset, järjestöt, kuntien glops-tiimit
- oman toimipisteen kansainväliset tapahtumat, teemapäivät ja -viikot, sekä arjessa tapahtuva kansainvälinen yhteistyö
- monialaiset oppimiskokonaisuudet
- teemaopinnot, eheyttävät kokonaisuudet ja tiimiopinnot (lukio)
- omassa toimipisteessä ja lähiympäristössä toteutettava kansainvälinen yhteistyö ja oppimisprojektit virtuaalisissa oppimisympäristöissä
- kieltenopetus (A1-kieli, A2-kielet, B2-kielet, kielisuihkut, CLIL)
- koulujen kerhot sekä ip-toiminta pienillä oppilailla
- oman kunnan kansainvälisyys: esim. ystävyyskaupungit, EU-yhteistyö

5.3 Seudullinen ja kansallinen kansainvälisyys

- alueellinen kv-yhteistyö, verkostot, yhteiset koulutukset
- alueelliset painotukset ja kehittämisalueet
- kansallinen kv-yhteistyö ja valtakunnallinen verkostoituminen

5.4 Liikkuvuus

- hankkeet, joihin kuuluu liikkuminen yli valtiorajojen (esim. Erasmus+ Nordplus, oppilasvaihdot, opintomatkat, opettajien ja muun henkilöstön kansainväliset koulutukset ja konferenssit)
- liikkuvuuksia sisältävissä hankkeissa huomioidaan kestävän elämäntavan periaatteet ja pyritään välttämään ilmastoa kuormittavaa matkustelua mahdollisuuksien mukaan

6. Tavoitteet

Globaalikasvatuksen tavoitteena alueellamme on

- vahvistaa lasten ja nuorten identiteetin kehittymistä, arvoja ja asenteita
- vahvistaa osallisuutta, toimijuutta, kriittistä ajattelua sekä konfliktinratkaisutaitoja
- vahvistaa kulttuurien välistä vuorovaikutusta ja kykyä toimia eri kulttuureissa ja ympäristöissä
- Kasvattaa lasten ja nuorten ymmärrystä kulttuurisesta moninaisuudesta heidän arjessaan
- luoda edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle niin arkipäivän toiminnassa kuin myös kansainvälisessä kontekstissa
- luoda perusta ihmisoikeuksia ja muita kulttuureja kunnioittavaan maailmankansalaisuuteen
- verkostoitua globaalisti mm. tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen
- opettaa ymmärtämään oman toiminnan ja valintojen vaikutus niin sosiaalisessa kuin ekologisessakin toiminnassa
- tukea kestävää elämäntapaa ekososiaalisen sivistyksen kaikilla osa-alueilla

7. Toiminta

Toiminta-alueella globaalikasvatus sisältyy eri aineiden oppisisältöihin, monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin, teema- ja tiimiopintoihin sekä koulun ja päiväkodin toimintakulttuuriin. Globaalikasvatus on osa opetusta ja opiskelua sekä henkilöstön kehittämistä.

Globaalikasvatukseen, kansainväliseen toimintaan ja hankkeisiin osallistuvat kaikki kasvattajat, opettajat, lapset ja nuoret sekä muu henkilökunta. Heillä on aktiivinen rooli kansainvälisyyden kehittämisessä ja toiminnan suunnittelussa.

Lapsia ja nuoria kannustetaan kestävään elämäntapaan ja ohjataan ymmärtämään globaali vastuunsa. Tavoitteena on kriittinen ja vastuullinen maailmankansalainen, joka ymmärtää omien valintojensa ja tekojensa vaikutukset, joka ymmärtää ja arvostaa kulttuurista monimuotoisuutta.

Kulttuurisesti moninaistuvassa koulussa on tärkeää löytää yhdistäviä arvoja. Koulussa ja päiväkodissa keskustellaan lapsen oikeuksista ja ihmisoikeuksista sekä kehitetään eettisen ajattelun taitoja, joita ovat muun muassa oikean ja väärän tunnistaminen, eri vaihtoehtojen eritteleminen, kyky tarkastella asioita eri näkökulmista ja rohkeus valita oikeaksi koettu vaihtoehto. Katsomusdialogiin osallistuminen laajentaa lapsen ja nuoren maailmankuvaa.

Toisilta oppiminen, välittäminen ja yhdessä tekemisen kulttuuri tulevat osaksi koulun ja päiväkodin normaalia arkea. Pelkkä tiedon jakaminen ei enää riitä, sillä tehtävänä on kasvattaa aktiivisia kansalaisia, joilla on kyky ja tahto tehdä eettisesti oikeita ja kestäviä ratkaisuja.

Globaalia maailmaa koskeva tieto muuttuu ja kulkee nopeasti. Saamme päivittäin tietoa tapahtumista eri puolilta maailmaa. Myös koululla ja päiväkodilla tulee olla aktiivinen rooli maailman tilan ja uutisten seuraamisessa. Mediasta tuleva informaatio muokkaa lasten ja nuorten maailmankuvaa ja siksi on tärkeää ohjata heitä käsittelemään kriittisesti saamaansa tietoa. Uudet lukutaidot ja mediataidot korostuvat. Informaatiotulvan keskellä on opittava ymmärtämään mikä on luotettavaa ja olennaista tietoa sekä vältettävä negatiivisten stereotypioiden muodostumista eri maista ja kulttuureista. Iän karttuessa heidän ymmärrystään globaaleista asioista, ongelmista, haasteista ja eri kulttuurien rikkaudesta syvennetään.

8. Organisaatio

Toiminta-alueella globaalikasvatustyön organisointia toteutetaan yksiköissä ja kunnissa eri tavoin, sillä yksikköjen ja kuntien organisaatiot ovat eroavat toisistaan. Alueellista globaalikasvatustoimintaa suunnittelee ja ohjaa glops-kehittäjien ryhmä. Ryhmässä on kustakin toiminta-alueen kunnasta 1 – 5 edustajaa.

Alueellinen glops-kehittäjien ryhmä kokoontuu säännöllisesti puheenjohtajan johdolla. Ryhmä suunnittelee ja tuottaa erilaisia tukitoimia, joiden avulla kehitetään globaalikasvatusta osana varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmaan perustuvaa toimintaa sekä verkostoidutaan ja jaetaan kokemuksia, ideoita ja vinkkejä. Lisäksi suunnitellaan ja toteutetaan yhteisiä koulutuksia toiminta-alueen glops-vastaaville sekä jaetaan tietoja muiden järjestämistä koulutuksista ja

tapahtumista. Koulutusten järjestämisessä tehdään yhteistyötä mm. Osakkeen kanssa ja hyödynnetään ryhmän jäsenten omaa osaamista, kontakteja ja verkostoja. Tehdään monipuolisesti yhteistyötä globaalikasvatuksen kehittämisessä Tampereen seudun Maailmankoulun kanssa. Hyödynnetään Maailmankoulun materiaaleja ja palveluita. Toiminta-alueen glops-kehittäjien ryhmän jäsenet osallistuvat mahdollisuuksiensa ja kiinnostuksensa mukaan omien aihepiiriensä täydennyskoulutuksiin.

Alueelliselle glops-kehittäjien ryhmälle ja kuntien glops-vastaaville turvataan riittävät resurssit toimia yhteistyössä, järjestää vuosittainen globaalikasvatuskoulutuksia (Osake) sekä kehittää omien kuntiensa toimintaa.

9. Viestintä ja yhteistyö

Globaalikasvatuksen teemoista, koulutuksista ja kehittämisideoista viestitetään säännöllisesti verkostoviestillä. Glops-kehittäjäryhmän jäsenet välittävät tietoa eteenpäin omissa kunnissaan ja yksiköissään. Verkostoviestin koostamisesta ja lähettämisestä vastaavat alueellisen glops-kehittäjäryhmän jäsenet.

Alueellinen glops-kehittäjäryhmä ylläpitää ja päivittää Globaalipolku-blogia, johon kerätään tietoja alueellisista ja kuntakohtaisista hankkeista, tapahtumista ja yhteyshenkilöistä. Blogi linkitetään kuntien opetus/sivistys/kasvatustoimen nettisivuille. Blogin URL-osoite on https://globaalipolku.blog/.

Lisäksi alueen toiminnasta kerrotaan erilaisissa valtakunnallisissa, eurooppalaisissa (esim. eTwinning) ja globaaleissa (esim. UNESCO- ja YK-koulut) opettajien ja kasvattajien verkostoissa ja kannustetaan alueen opettajia ja kasvattajia liittymään näihin. Toimitaan aktiivisesti myös sosiaalisessa mediassa kuten Facebookissa ja Twitterissä.

Globaalikasvatuksen tiimoilta tehdään yhteistyötä paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti. Liitteessä 1 on lueteltu mahdollisia yhteistyökumppaneita.

10. Arviointi, seuranta ja kehittäminen

Tavoitteena on, että globaalikasvatuksen sisältöjä huomioidaan yksiköiden suunnitelmissa. Tampereen alueen glops-kehittäjien ryhmä seuraa alueellisella tasolla globaalikasvatuksen tavoitteiden toteutumista. Seurannan ja arvioinnin pohjalta tehdään kehittämisehdotuksia ja -suunnitelmia sekä järjestetään koulutusta ja muuta tukea.

LIITE 1
Globaalikasvatuksen yhteistyökumppaneita:

Alueelliset yhteistyökumppanit:

Tampereen seudun Maailmankoulu: https://globaalipolku.blog/tampereenseudunmaailmankoulu/

Valtakunnalliset yhteistyökumppanit:

Opetushallitus: https://www.oph.fi/fi/kehittaminen-ja-kansainvalisyys
Maailmankoulu: http://www.maailmankoulu.fi/
Globaalikasvatus: http://www.globaalikasvatus.fi/
Maailma2030: https://maailma2030.fi/
Mappa.fi - Ulkona oppimisen, ympäristökasvatuksen ja kestävän elämäntavan materiaalipankki
https://mappa.fi/fi/etusivu
UNESCO-koulut:
https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/unesco-kouluverkosto-associated-schools-network-aspnet
Vihreä lippu: https://vihrealippu.fi/
WWF: https://wwf.fi ja https://wwf.fi/opettajille/opetusmateriaalit
Unicef: https://www.unicef.fi/
Punainen Risti: https://www.punainenristi.fi/
Plan: https://plan.fi/ ja https://www.globaalikoulu.net
World Vision: https://worldvision.fi/
YK-liitto: http://www.ykliitto.fi/koulutus-ja-oppimateriaalit
YK-koulut: http://www.ykliitto.fi/YK70v/YK-koulu

Kansainvälisiä verkostoja ja yhteistyökumppaneita:

eTwinning: https://www.etwinning.net/fi/pub/index.htm